

Univers Pedagogic

28 (1005),
20 august 2026

Săptămânalul pedagogilor din toată țara!

pro

ADMITEREA 2026 BATE RECORDURILE ULTIMILOR ANI

18.259 de candidați au fost înmatriculați, după sesiunea de bază, în universitățile din țară, cu aproape 2.500 mai mulți decât în aceeași etapă a anului trecut. Științele educației se mențin printre domeniile cu un număr important de candidați.

Universitățile din Republica Moldova vor începe noul an academic cu un număr mai mare de studenți admiși. Potrivit datelor prezentate de Ministerul Educației și Cercetării, 18.259 de persoane au fost înmatriculate în urma sesiunii de bază a admiterii 2026. Față de aceeași etapă a anului trecut, numărul este mai mare cu 2.479 de persoane, ceea ce înseamnă o creștere de aproape 16%. Cea mai mare parte dintre noii studenți, în număr de 14.195, au fost admiși la programe de licență și studii integrate, iar 4.064 - au optat pentru programe de master. În 2025, după sesiunea de bază, universitățile aveau 11.986 de studenți înmatriculați la licență și 3.794 - la master. Creșterea cea mai importantă se înregistrează, astfel, la studiile de licență și integrate: cu 2.209 persoane mai mult decât în aceeași etapă a anului trecut. La master, numărul a crescut cu 270.

Ce domenii au atras cei mai mulți candidați

Preferințele tinerilor din acest an s-au concentrat în special asupra unor

tiv 80% dintre locurile bugetare sunt deja ocupate.

Totuși, admiterea nu s-a încheiat. Sesiunea suplimentară se desfășoară în perioada 15-24 august, oferind o nouă posibilitate celor care nu au participat la sesiunea de bază sau nu au reușit să obțină un loc la programul dorit.

Printre domeniile în care mai sunt disponibile locuri finanțate de la buget se numără Științele educației, Ingineria și activitățile ingineresti, Științele agricole, Științele naturii,

Serviciile securității, Arhitectura și construcțiile. Pentru cei care își doresc o carieră didactică, locuri sunt disponibile inclusiv la Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău, precum și la alte instituții de învățământ superior din țară care pregătesc specialiști în domeniul educației.

Încă o opțiune pentru viitorii specialiști

În sesiunea suplimentară, candidații pot lua în calcul și învățământul dual, care combină studiile universitare cu pregătirea practică într-o întreprindere sau instituție. La Universitatea Tehnică a Moldovei mai sunt disponibile locuri bugetare pentru programe duale din domeniile Inginerie și activități ingineresti, precum și Arhitectură și construcții.

După verificarea dosarelor, publicarea rezultatelor intermediare și confirmarea locurilor prin depunerea actelor în original, rezultatele finale ale sesiunii suplimentare urmează să fie afișate la 24 august. Pentru sprijin în procesul de admitere, candidații se pot adresa comisiilor de admitere ale universităților sau vor apela Call Centrul 0 8000 5005.

domenii cu tradiție, dar și asupra celor cu perspective profesionale diverse. În frunte se află Științele economice, cu 4.323 de persoane admise, dintre care 3.537 - la licență și 786 - la master.

Urmează Dreptul, cu 2.565 de persoane, Științele educației, cu 1.696, Tehnologiile informației și comunicațiilor, cu 1.636 și Ingineria - 1.433. Științele educației rămân un domeniu important pentru politica educațională a statului. În 2026, acestea au fost menținute printre domeniile prioritare ale comenzii de stat, în contextul necesității de a asigura sistemul educațional cu noi cadre didactice.

Majoritatea locurilor bugetare au fost deja ocupate

În sesiunea de bază au fost ocupate 6.444 de locuri finanțate de la bugetul de stat: 4.247 la ciclul I și 2.197 la ciclul II. Potrivit datelor Ministerului Educației și Cercetării, aceasta înseamnă că aproxima-

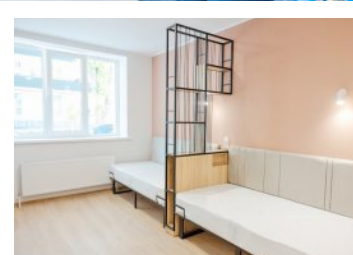
PESTE 200 DE STUDENȚI AI UPSC VOR BENEFICIA DE CONDIȚII MODERNE DE CAZARE

Căminul studentesc nr. 5 al Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău a fost renovat cu o investiție de 1,8 milioane de euro și va găzdui studenți începând cu 1 septembrie curent. Căminul este situat pe strada Suceava 154/2 și a fost inaugurat după lucrări de renovare capitală realizate cu sprijinul Băncii Mondiale. Începând cu 1 septembrie 2026, aici vor locui 208 studenți, în spații amenajate după standarde moderne de confort și accesibilitate.

Investiția se ridică la 1,8 milioane de euro și a fost realizată în cadrul Proiectului „Învățământul Superior din Moldova”, finanțat de Banca Mondială și implementat de Ministerul Educației și Cercetării. La finanțarea proiectului, UPSC a contribuit cu 1.753.423 de lei. În urma renovării, căminul a fost reorganizat în apartamente formate din două sau trei camere, destinate pentru doi-trei studenți. Fiecare unitate dispune de grup sanitar și bucătărie proprie, dotată cu mobilier, frigider și plită cu inducție. O componentă importantă a proiectului este accesibilitatea. Clădirea este dotată cu rampă de acces, elevator vertical și camere adaptate pentru studenții cu dizabilități fizice, astfel încât spațiile să poată fi utilizate în condiții adecvate de către toți beneficiarii.

Lucrările s-au desfășurat în perioada 28 octombrie 2024 - 31 august 2026, iar inaugurarea oficială a avut loc la 29 iulie. La eveniment au participat reprezentanți ai Ministerului

Educației și Cercetării, Băncii Mondiale, echipei de implementare a proiectului, conducerii UPSC, partenerilor instituționali, cadre didactice și studenți.

Ministrul Educației și Cercetării, Dan Perciun, a menționat că modernizarea căminului de la UPSC reprezintă un exemplu pentru dezvoltarea infrastructurii studentești din Republica Moldova. Potrivit acestuia, până în 2030 urmează să fie renovate integral 19 cămine studentești, pentru care au fost identificate 30 de milioane de euro. În urma acestor investiții, aproximativ 5.000 de locuri de cazare ar urma să ajungă la standarde similare. În următorii trei ani, prin Proiectul „Învățământul Superior din Moldova”, alte șapte cămine din țară urmează să fie renovate capital și dotate cu mobilier și echipamente moderne.

Rectora UPSC, Alexandra Barbăneagră, a subliniat că renovarea căminului reprezintă o investiție în calitatea vieții studenților și în crearea unor condiții moderne pentru studiu și trai. Reprezentantul Băncii Mondiale, Ion Gonța, a reafirmat sprijinul instituției pentru modernizarea infrastructurii studentești din Republica Moldova.

Școala din 2027 va avea o nouă programă

31 de curricula sunt puse în dezbatere publică. Informatica ar putea începe din clasa a V-a, Științele - din clasa I, iar educația pentru sănătate, mediu, finanțe și societate va fi integrată în disciplinele școlare.

Republica Moldova își pregătește o nouă generație de curricula pentru învățământul general, iar schimbările propuse vor ajunge în sălile de clasă peste un an, la 1 septembrie 2027. Ministerul Educației și Cercetării a lansat consultarea publică a 31 de proiecte curriculare, elaborate de echipe în care au fost implicați aproximativ 240 de experți.

Este una dintre cele mai ample etape de regândire a conținuturilor școlare din ultimii ani. Reforma nu urmărește doar să schimbe liste de teme sau numărul unor ore, ci să modifice modul în care este definită

învățarea: ce trebuie să știe elevul și, mai ales, ce trebuie să poată face cu ceea ce a învățat. Până la sfârșitul lunii septembrie curent, proiectele vor fi discutate în toate raioanele țării cu profesori, părinți și elevi.

Vor fi solicitate opinii din partea mediului academic și a organizațiilor societății civile, iar publicul larg va putea transmite propuneri prin chestionarele puse la dispoziție de MEC.

Ce se poate schimba pentru elevi

Una dintre cele mai vizibile propuneri este legată de educația digitală și informatică. Elevii ar urma să înceapă educația digitală încă din ciclul primar, iar informatica să fie studiată din clasa a V-a, față de clasa a VII-a cum este în prezent. Programarea și gândirea algoritmică vor avea un rol mai important, în timp ce educația tehnologică va include mai multă robotică, ingi-

nerie și tehnologii digitale. Schimbarea vine într-un moment în care inteligența artificială și tehnologiile emergente modifică deja modul în care oamenii muncesc și comunică. Noua școală ar urma să-i învețe pe copii nu doar să folosească tehnologia, ci să-i înțeleagă mecanismele, beneficiile și riscurile, utilizând-o critic și responsabil.

O altă noutate propusă este extinderea disciplinei Științe începând cu clasa I. Vor fi prevăzute și ore pentru proiecte interdisciplinare și transdisciplinare, astfel încât elevii să poată lega cunoștințele din mai multe domenii.

(Continuare în pag. 2)

UPSC OBTINE FINANȚARE PENTRU RENOVAREA CĂMINULUI STUDENȚESC NR. 7

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău va beneficia de modernizarea Căminului studențesc nr. 7, situat pe strada Doina, 104, în cadrul unui nou subproiect al Proiectului „Învățământul Superior din Moldova” (PISM), finanțat de Banca Mondială și implementat în baza Acordului de subfinanțare încheiat cu Ministerul Educației și Cercetării. Proiectul prevede renovarea capitală și dotarea căminului, cu intervenții menite să îmbunătățească condițiile de trai, siguranța și funcționalitatea spațiilor de cazare.

Lucrările vor fi realizate în conformitate cu obiectivele sub-componentei 4.2 ale PISM, dedicate dezvoltării infrastructurii universitare. La etapa de pregătire a proiectului, UPSC urmează să încheie contracte cu serviciile de consultanță necesare pentru organizarea și demararea lucrărilor. Renovarea Căminului nr. 7 este

o continuitate a investițiilor realizate de UPSC în infrastructura studentescă. La sfârșitul lunii iulie curent, Universitatea a inaugurat Căminul nr. 5, modernizat cu o investiție de 1,8 milioane de euro. Spațiul, destinat celor 208 de studenți, va fi dat în folosință începând cu 1 septembrie a.c.

Olimpicii moldoveni, la înălțime

Elevi din Republica Moldova au obținut pe parcursul ultimelor două luni o serie de rezultate remarcabile în cadrul mai multor Olimpiade internaționale, la diferite discipline de studiu. Discipolii moldoveni s-au dovedit a fi bine pregătiți datorită nu doar eforturilor și talentelor proprii, ci și sprijinului oferit de Consiliile Olimpice Republicane și mentorilor de la diverse instituții de cercetare și învățământ superior de din țara noastră.

„Aur” la Olimpiada Internațională de Chimie

Olimpicii moldoveni au cucerit 4 medalii la Olimpiada Internațională de Chimie, ce s-a desfășurat la Tașkent, Uzbekistan: una de aur, două de argint și una de bronz. Distincția de aur și-a adjudecat-o Stepan Andrei, elev în clasa a XI-a la Liceul Teoretic „N. Gogol” din Chișinău. Medalii de argint au fost obținute de Oana Furculița (clasa a XI-a), și Bogdan Leahu (clasa a X-a), ambii de la Liceul Teoretic „Orizont” din Durești, mun. Chișinău. „Bronzul” i-a revenit lui Vladimir Caras (clasa a XI-a, Liceul „N. Gogol”).

Per total, la cea de-a 58-a ediție a Olimpiadei au participat 364 de elevi din 93 de țări ale lumii. Învățecii noștri au fost însoțiți de Ion Bulimestru, doctor în chimie, conferențiar universitar la USM, în calitate de conducător al echipei, și de Vasiliu Graur, doctor în chimie și cercetător științific la aceeași instituție.

2 medalii de argint pentru Moldova la Olimpiada de Fizică

Lotul olimpic național a obținut trei medalii la Olimpiada Internațională de Fizică, ediția a 56-a, ce s-a derulat la Bucaramanga, Columbia: două de argint și una de bronz. În plus, școlarii moldoveni s-au învrednicit de două Mențiuni de onoare. Evenimentul a întrunit 381 de elevi din 90 de țări de pe mapamond.

Cu „argint” au fost premiați Darius Graur și Alex Secri-eru, elevi la Liceul Teoretic „Orizont” din Chișinău. „Bronzul” i-a revenit lui Victor Sandu, discipol al aceleiași instituții de învățământ, iar de Mențiuni de onoare s-au bucurat Alexandru Macovei, de la Liceul de Creativitate și Inventică „Prometeu-Prim” din Chișinău, și Daniel Mardari, elev la Liceul Teoretic „Aristotel” din capitală. Ei au fost îndrumați de profesorii Sergiu Cărlig, doctor în științe fizice, Institutul de Fizică Aplicată al USM, în calitate de șef de echipă, și Serghei Băzgan, doctor în științe fizice, conducător adjunct al lotului național.

5 distincții la Olimpiada de Matematică

Echipa din Moldova a obținut o medalie de argint, două de bronz și două mențiuni de onoare la cea de-a 67-a ediție a Olimpiadei Internaționale de Matematică ce a avut loc la Shanghai, China. De distincția de argint s-a învrednicit Alin Popescu, iar medalii de bronz au fost cucerite de Marius Cerlat și Alexandru Ivanichichin. În posesia unor Mențiuni de onoare au intrat compatrioții noștri Anastasia Corsac și Vladislav Smochină. Toți elevii premiați învață la Liceul privat „Orizont”, filiala Durești.

La concurs au participat 666 de elevi din 117 țări. Lotul echipei noastre naționale a fost coordonat de Valeriu Guțu, doctor în științe fizico-matematice, conferențiar universitar la USM, și Evghenii Cuznețov, doctor în științe fizico-matematice la Institutul de Matematică și Informatică „Vladimir Andrunachievici” din Chișinău.

„Bronz” și Mențiuni de onoare la Olimpiada de Biologie

Două medalii de bronz și o Mențiune de onoare – acesta este bilanțul evoluției de succes al elevilor moldoveni la cea de-a 37-a ediție a Olimpiadei Internaționale de Biologie, desfășurată la Vilnius, Lituania. Distincțiile de bronz au fost câștigate de Delia Sidlețchi (clasa a XI-a, Liceul Teoretic „Mircea Eliade” din Chișinău) și Cătălin Gorincioi (clasa a XII-a, LT „Spiru Haret” din capitală). Mențiunea de onoare i-a revenit lui Gabriel Diug (clasa a XII-a, Liceul Teoretic Republican „Aristotel” din Chișinău).

În fruntea lotului nostru s-au aflat Mihai Leșanu, doctor în biologie, conferențiar universitar la USM, și Constantin Babuc, olimpic internațional și student la USMF „Nicolae Testemițanu”. La competiție au participat 305 elevi din 79 de țări.

Participare în premieră la Olimpiada de Inteligență Artificială

S-a dovedit a fi de succes prima participare oficială a echipei Republicii Moldova la Olimpiada Internațională de Inteligență Artificială. La începutul lui august, lotul olimpic al țării noastre a excelat la Astana, Kazahstan, printr-o medalie de argint și două de bronz. Pe treapta a doua a podiumului de premieră a urcat Alin Popescu, elev în clasa a XII-a la Liceul „Orizont” din Durești, iar „bronzul” le-a revenit liceenilor Octavian Harcel (clasa a XII-a) și Ion Pavelescu (clasa a XI-a), de la aceeași instituție privată de învățământ. La ediția din acest an a olimpiadei au participat 435 de elevi din 131 de țări. Echipa a fost condusă de dr. Sergiu Corlat, profesor universitar la USM, specialitatea Informatică.

Rezultate meritorii la Olimpiada de Informatică

Lotul olimpic al Republicii Moldova a obținut o medalie de argint și una de bronz la Olimpiada Internațională de Informatică, desfășurată la Tașkent, Uzbekistan, în perioada 9-16 august a.c. „Argintul” a fost cucerit de Alin Popescu (clasa a XII-a), iar în posesia „bronzului” a intrat Alexei Baca (clasa a X-a, ambii de la Liceul „Orizont”, Durești). Ei au fost îndrumați de Sergiu Corlat și Igor Bercu, șef direcție, Agenția de Guvernare Electronică. La ediția din acest an a Olimpiadei au participat 375 de elevi din 92 de țări.

Reporter UPP

Școala din 2027 va avea o nouă programă

(Continuare din pag. 1)

Nu apar zece obiecte noi în orar

Un aspect important al reformei este că cele zece „noi educații” nu vor însemna zece discipline suplimentare. Educația financiară și antreprenorială, de exemplu, urmează să fie integrată în matematică și informatică. Educația pentru sănătate va fi abordată la biologie, chimie și alte discipline, cea pentru mediu – la biologie, geografie și limba română, iar educația pentru pace va fi valorificată inclusiv la istorie, geografie și limbi străine. Prin urmare, ideea este ca școala să ofere elevilor instrumente pentru viața reală fără a transforma orarul într-o succesiune de noi obiecte de studiu.

Istoria, Limba română și „Eu și societatea”

Schimbări importante sunt propuse și în zona educației civice și istorice. Educația pentru societate și dezvoltarea personală ar urma să fie reunite într-o singură disciplină, „Eu și societatea”. Aici vor fi integrate temele precum democrația, drepturile omului, egalitatea, incluziunea și reziliența.

La istorie sunt propuse modificări începând cu clasa a IV-a, iar în

clasele a VIII-a și a IX-a ar urma să fie acordat mai mult spațiu istoriei contemporane. Printre temele indicate se numără represiunile regimului comunist în Basarabia, foamea, deportările și Holocaustul.

Pentru elevii alolingvi, noul curriculum pune un accent mai mare pe comunicarea efectivă în limba română, inclusiv prin reechilibrarea ponderii dintre limbă și literatură la gimnaziu. Este propusă și redenumirea disciplinei „Limba și literatura română” în „Limba română”.

Sănătatea și clima intră transversal în școală

Educația pentru sănătate este gândită ca un parcurs de la clasa I până la liceu. În ciclul primar, elevii

vor învăța despre îngrijirea corpului și siguranță, în gimnaziu - despre emoții, relații și riscuri, iar în liceu - despre decizii responsabile privind sănătatea, relațiile și viața adultă.

Nici schimbările climatice nu vor fi tratate ca o lecție izolată. Ele vor fi abordate în cadrul mai multor discipline, prin teme privind biodiversitatea, resursele de apă, securitatea alimentară, riscurile naturale și impactul asupra comunităților. La clasa a X-a este propus un proiect interdisciplinar care va reuni biologia, chimia, limba și literatura română și TIC, iar elevii vor putea realiza studii de caz și materiale interactive despre probleme locale de mediu și soluții sustenabile.

Reforma pornește de la problemele reale ale școlii

Noua generație de curricula este prezentată ca un răspuns atât la schimbările globale, cât și la dificultățile cu care se confruntă sistemul educațional din Republica Moldova. Printre acestea se numără rezultatele insuficiente ale unor elevi la matematică, lectură și științe, nivelul de cunoaștere a limbii române în unele instituții cu predare în limbile minorităților naționale, persistența stereotipurilor și a discriminării, dar și solicitările tot mai mari pentru educație financiară, media, pentru mediu și sănătate. La nivel global, autorii reformei indică accelerarea dezvoltării inteligenței artificiale, transformarea pieței muncii, schimbările climatice și vulnerabilitatea mediului democratic drept provocări la care școala trebuie să răspundă.

Profesorii au un cuvânt important de spus

Actuala reformă curriculară a început în aprilie 2024, după evaluarea curriculumului existent și consultări cu sistemul educațional. În august 2025, peste 16.000 de cadre didactice au participat la 630 de reuniuni metodice, unde au fost analizate experiențele și dificultățile întâlnite

în aplicarea actualelor curricula. La consultarea ulterioară a concepțiilor referitoare la discipline, au participat 4.027 de cadre didactice și reprezentanți ai mediului academic.

Acum urmează o etapă și mai largă. Proiectele nu sunt definitive, iar recomandările profesorilor, elevilor, părinților și specialiștilor pot determina modificări înainte de aprobare. După adoptarea documentelor, va începe pregătirea propriu-zisă a sistemului. Din noiembrie 2026, este planificată formarea etapizată a peste 8.000 de cadre didactice, iar până la implementare urmează să fie pregătite manuale, ghiduri metodologice și alte resurse.

Așadar, noul curriculum nu va apărea pur și simplu în școli în septembrie 2027. Până atunci, el trebuie discutat, ajustat și transformat în instrumente pe care profesorii să le poată folosi efectiv la clasă. Iar pentru elevi, schimbarea esențială ar trebui să fie una simplă: mai puțină învățare ruptă de realitate și mai multe cunoștințe pe care să le poată folosi în viața de zi cu zi.

Consultările publice sunt deschise până la sfârșitul lunii septembrie a.c. Profesorii și specialiștii, elevii și părinții sunt invitați să transmită propuneri prin formularele puse la dispoziție de Ministerul Educației și Cercetării.

Galina MELENCIUC: „Oamenii, valorile și credința sunt reperele fundamentale ale parcursului meu profesional”

De aproape trei decenii, numele Galinei Melenciuc este legat de Liceul Teoretic „Ion Luca Caragiale” din municipiul Orhei și de parcursul unei instituții care a devenit un reper al performanței educaționale. Cu o experiență de peste 23 de ani în management școlar, dintre care 19 - în funcția de director adjunct și aproape 4 - ca director, coordonează astăzi o comunitate de 122 de angajați și aproape

1.500 de elevi. Drumul său profesional este construit pe responsabilitate, perseverență și convingerea că adevărata valoare a unei școli se află în oamenii care o formează. Astăzi, IPLT „I. L. Caragiale” este o comunitate în care excelența, inovația și grija pentru elev se împletesc cu tradiția și experiența. Despre provocări, realizări, proiecte și viziunea unui lider dedicat educației – într-un dialog cu doamna Galina Melenciuc.

– Ce înseamnă pentru dumneavoastră un management eficient?

– Cei 19 ani în funcția de director adjunct mi-au oferit o înțelegere profundă a sistemului educațional, iar în calitate de director mi-am propus să valorific această experiență pentru a consolida un mediu educațional modern și motivant. Pentru mine, cea mai importantă investiție este cea făcută în oameni. Cred că un manager trebuie să inspire, să motiveze și să creeze o echipă unită în jurul aceluiași valori. Mă bucur să văd profesori implicați, elevi care obțin rezultate și o școală în care predomină starea de bine. Consider că cea mai mare realizare a mea este faptul că am reușit să transform experiența acumulată în aproape 30 de ani de activitate în această instituție într-o viziune de dezvoltare bazată pe calitate, încredere și performanță.

În același timp, sunt mândră de proiectele de modernizare pe care le-am realizat împreună cu echipa: îmbunătățirea infrastructurii, dotarea claselor cu echipamente moderne, amenajarea spațiilor pentru profesori și elevi, dezvoltarea sistemelor de siguranță și crearea unor condiții tot mai bune pentru desfășurarea procesului educațional. Toate acestea sunt rezultatul unei munci de echipă, iar obiectivul meu rămâne același: să dezvolt o instituție modernă, competitivă și orientată permanent spre excelență. Cred că performanța școlară este rezultatul unei munci comune, care îi unește pe manager, profesori, elevi și părinți.

– Ce v-a motivat să rămâneți în sistemul educațional și să investiți atâția ani în această instituție?

– Oamenii, valorile și credința sunt reperele fundamentale ale parcursului meu profesional. Ele mă fac mai puternică, îmi oferă încredere în ceea ce fac și mă motivează să evoluez permanent. Faptul că am rămas în sistemul educațional nu este un motiv de regret. Da, am investit cunoștințe, timp, resurse și mulți ani din viață, am făcut numeroase sacrificii, dar am primit în schimb cea mai mare satisfacție: împlinirea prin munca mea. O regăsesc în devotamentul și profesionalismul colegilor, în energia elevilor, în reușitele și succesele lor. Să vezi generații de elevi crescând, dezvoltându-se și devenind oameni de succes cred că este cea mai mare răsplătă pentru un profesor.

Privind în urmă la anii dedicați educației, pot spune că în acest sistem rămân cei care sunt cu adevărat chemați pentru această profesie. Este nevoie de vocație, de har, dar și de o dragoste profundă pentru ceea ce faci. Atunci când misiunea profesională se împletește cu sufletul tău, iar fiecare lucru este făcut cu

pasiune și dăruire, rezultatele nu întârzie să apară. Odată ce ai ales acest drum și ai înțeles cât de mult poți contribui la formarea oamenilor, nu mai renunți ușor, pentru că motivația vine din însăși bucuria de a construi viitorul. Așa cum spunea Caragiale: „Eu știu că poți, trebuie să poți”.

– Liceul „Ion Luca Caragiale” este recunoscut drept instituția cu cele mai bune rezultate academice din municipiul Orhei. Care este secretul acestui succes?

– Succesul constă în oamenii care formează această comunitate: profesori dedicați și bine pregătiți, elevi motivați, părinți implicați și o echipă managerială care urmărește permanent calitatea. Performanța nu este întâmplătoare, ci rezultatul unei munci consecvente și viziuni comune. Principiul care ne ghidează este „De la bun la excelent”. Ne preocupăm permanent modernizarea procesului educațional, diversificarea ofertei de studii și crearea unui mediu sigur, prietenos și motivant, în care fiecare elev își poate valorifica potențialul. Implementăm proiecte inovatoare, promovăm educația digitală și STEM, iar cele cinci modele de Plan-cadru ne permit să răspundem nevoilor și intereselor diferite ale elevilor.

Un element definitoriu al Liceului este Proiectul claselor bilingve francofone, desfășurat neîntrerupt din anul 1999, unul dintre cele mai longevive proiecte educaționale de acest tip din Republica Moldova. Acesta le oferă elevilor oportunități reale de dezvoltare și acces la studii universitare în spațiul francofon, iar profesorilor posibilitatea de a participa la stagii internaționale de formare. De asemenea, suntem mândri că Liceul nostru este implicat în proiecte educaționale inovatoare, precum pilotarea modelelor alternative de Plan-cadru și implementarea proiectului „Fotbal în școli”, care contribuie la dezvoltarea armonioasă a elevilor.

Cea mai mare confirmare a muncii noastre rămân rezultatele elevilor. De-a lungul anilor, Instituția noastră și-a menținut poziția de lider la nivel raional, obținând constant cele mai multe locuri premiante la concursuri și olimpiade școlare. În același timp, absolvenții noștri sunt admiși la universități prestigioase din Republica Moldova și din Europa, iar mulți dintre ei revin în comunitate ca profesioniști și modele pentru noile generații. Acesta este, în opinia mea, adevăratul secret al succesului: o școală care investește în oameni, în educație de calitate și în viitorul fiecărui elev.

– Anul acesta doi discipoli ai Liceului au obținut media 10 la toate exa-

menele de bacalaureat. Ce semnificație are această performanță?

– Excelența academică nu este doar o destinație, ci un drum construit prin perseverență, disciplină și curiozitate. Performanța școlară este rezultatul efortului comun al elevilor, profesorilor și părinților. În istoria instituției noastre, de la o sesiune de bacalaureat la alta, se înscriu numele absolvenților care obțin media 10 la toate examenele, iar acest an nu face excepție. Suntem mândri de reușitele Alinei Condrea, de la profilul umanistic, și ale Biancăi Manole, de la profilul real, care au încheiat examenul de bacalaureat cu media 10. În spatele acestei performanțe se află multă muncă, disciplină și perseverență. Sunt două eleve excepționale, care au

învățat constant, au citit, au exersat și și-au organizat riguros timpul de pregătire. Totodată, această reușită reflectă implicarea cadrelor didactice, care le-au oferit consultații, programe de pregătire diferențiată și sprijin permanent. Un rol important îl are și Centrul de Excelență din municipiul Orhei, unde elevii au posibilitatea să se pregătească suplimentar pentru examene și pentru performanță, în special la disciplinele din domeniul științelor exacte.

A obține media 10 la toate examenele de bacalaureat nu înseamnă doar să ai cunoștințe solide, ci și să îți dorești permanent să devii mai bun. Rezultatele Biancăi și Alinei demonstrează că munca susținută, disciplina și dedicarea pot transforma visurile în realitate. Performanțele lor sunt o confirmare a valorii elevilor noștri și a unui model educațional construit pe competență, perseverență și pasiune pentru cunoaștere.

– Care este cea mai mare provocare în ceea ce ține de gestionarea unei instituții atât de mari?

– Să construiești și să menții o echipă unită, motivată și orientată spre aceleași valori. Poți elabora cele mai bune strategii și planuri de dezvoltare, însă succesul lor depinde de oameni, de relațiile bazate pe încredere, respect, responsabilitate și colaborare. Liceul „Ion Luca Caragiale” este mai mult decât cea mai mare instituție de învățământ din Orhei – este o comunitate de profesori, elevi și părinți care împărtășesc valori precum excelența, inovația, incluziunea și responsabilitatea. Rolul meu este să valorific potențialul fiecărui membru al acestei comunități, să încurajez comunicarea deschisă, spiritul de echipă și dezvoltarea continuă. În același timp, provocarea permanentă este să oferim fiecărui elev șansa de a-și atinge potențialul maxim, într-un mediu sigur și prietenos, în care starea de bine, incluziunea și performanța să meargă împreună. Cred că adevărata performanță înseamnă să fim astăzi mai buni decât ieri și mâine mai buni decât astăzi.

– Sunteți implicată în numeroase proiecte educaționale. Cu care dintre ele vă mândriți cel mai mult?

– În anul școlar 2025-2026, la Liceul nostru au fost implementate 7 proiecte educaționale, care au avut un impact semnificativ asupra comunității școlare. Acestea au implicat aproximativ 220 de beneficiari direcți și peste 1.300 – indirect, contribuind la dezvoltarea competențelor elevilor și consolidarea colaborării dintre școală, familie și comunitate. Sunt deosebit de mândră de proiectul investițional inițiat de Ministerul Educației și Cercetării privind construcția, renovarea și reabilitarea blocurilor sanitare în instituțiile de învățământ. Prin implementarea acestuia, am reușit să modernizăm complet blocurile sanitare ale Liceului, care sunt dotate acum cu rețea de apă caldă, cabine sanitare moderne și condiții conform standardelor de ultimă oră. Valoarea investiției a fost de aproximativ 1,8 milioane de lei.

Un alt proiect la care țin foarte mult este Programul național „Investim în directori. Leadership și transformare organizațională”, desfășurat de INEL în parteneriat cu MEC. Acest program este axat pe dezvoltarea leadershipului educațional, analiza culturii organizaționale și valorificarea experiențelor inovatoare din școli. El

oferă oportunitatea de a învăța din bunele practici, de a observa modele de management performante și de a consolida dialogul profesional și schimbul de experiență între instituțiile de învățământ. Consider că astfel de inițiative contribuie direct la dezvoltarea unei școli moderne și a unui management orientat spre calitate și performanță.

– Ce le sugerați elevilor care visează la performanță?

– Să creadă în puterile lor, să fie curajoși, ambițioși, să aibă o disciplină intelectuală, să se autodepășească, să cunoască că dedicarea transformă visurile în realitate, că performanța este rezultatul seriozității și al efortului, să dețină o verticalitate academică, curiozitate științifică și să prindă drag de carte în toate circumstanțele. Să aibă curajul de a investi în propria educație și de a rămâne curioși toată viața. Într-o lume în continuă schimbare, capacitatea de a învăța constant și caracterul sunt singurele bunuri care nu îți pot fi luate niciodată de nimeni.

– Dacă mâine ar veni un tânăr profesor și v-ar întreba care este secretul unei școli de succes, ce i-ați răspunde?

– Că nu există o rețetă a succesului, dar există câteva principii care fac diferența. În primul rând, să își iubească profesia și să înțeleagă faptul că un profesor învață permanent. Să citească, să fie curios, să se perfecționeze și să fie deschis la schimbare. L-aș încuraja să fie răbdător și consecvent. Rezultatele nu apar peste noapte. Ele se construiesc în timp, prin muncă, seriozitate, responsabilitate și prin relația pe care o crezi cu elevii și colegii. I-aș mai spune să nu se teamă de greșeli sau de provocări. Fiecare început este dificil, dar fiecare experiență te ajută să devii un profesor mai bun. Iar atunci când îți faci meseria cu profesionalism și dedicare, satisfacțiile vin odată cu reușitele elevilor. Mai cred că o școală de succes nu se construiește prin efortul unui singur om, ci prin munca unei echipe unite, în care profesorii, elevii și părinții împărtășesc aceleași valori și același obiectiv: educația de calitate.

– Dacă ar exista o singură lecție pe care ați putea-o transmite tuturor elevilor din Republica Moldova, care ar fi aceea?

– Care va fi cea mai mare provocare a zilei de mâine. Lecția umanității! De a rămâne umani în orice contexte și circumstanțe. Autodepășiți-vă!

A intervievat
Silvia ȚURCAN

Valentina Balan: „Orice meserie presupune talent și har dumnezeiesc”

Locuitorii satului Cociulia, Cantemir, s-au mândrit dintotdeauna cu oamenii săi înzestrați cu talent, care au dus hăt departe faima localității. E destul de amintit de Trompeta de Aur a Moldovei, Valeriu Hanganu, instrumentistul Mihai Batir, coregrafii Filimon Dimcea, Eudochia Popescu, soții Valentina și Mihai Balan ș. a., care vor intra în analele istoriei localității. La fel împătimitii de folclor din partea locului admiră cu plăcere Festivalurile „Jocul din bătrâni lăsat” și „De la neam la neam”, evoluarea ansamblurilor de cântece populare „Semănătorii”, de dansuri populare „Mocăncuța”, care au în palmares zeci de titluri, distincții, trofee naționale și internaționale. Prin diversitatea repertoriului – cântece, dansuri populare moldovenești, bulgărești, țigănești –, aceste colective încântă publicul prin talent, energie și dragoste pentru folclor, perpetuarea tradițiilor și datinilor străbune.

Cultura românească s-a caracterizat dintotdeauna prin tradiții și ritualuri bogate, pline de însemnătate, ce oglindesc armonia cu care locuitorii țării trăiau în raport cu natura, cu lumea înconjurătoare. Respectul pentru cultura înaintașilor, buneilor și străbunilor se reflecta atât în cântecul și dansul popular, cât și în tradițiile, datinile, obiceiurile și costumele populare, alte obiecte din viața românilor. Căminul cultural „Mihai Batir” din sat a fost și rămâne un adevărat centru de lumină. Acum câțiva ani a fost procurat un sistem acustic de sonorizare, costume naționale pentru dansatori. În cadrul căminului activează ansamblul folcloric „Semănătorii”, care valorifică și promovează tradițiile și obiceiurile populare. Pentru împătimitii de arte frumoase aici există o gamă largă de oportunități: studioul coregrafic cu ansamblurile „Mocăncuța”, „Șoimii Neamului”, „Faguri de miere”, „Cociuleni”, „Mahalaua de sus”. În cadrul Festivalurilor regionale „Jocul din strămoși lăsat”, „De la neam la neam”, alte evenimente culturale din raion, țară, România, colectivul de dans „Mocăncuța” a obținut Premiul Mare, distincții, trofee, la fel și ansamblul folcloric „Semănătorii”, care a cucerit locul I la Festivalul concurs național „La Vatra Horelor”, pentru înaltă măiestrie interpretativă, performanță și contribuție la valorificarea și promovarea tezaurului folcloric; și ansamblul „Șoimii neamului” s-a clasat pe locul I pentru performanțe cu privire la valorificarea artei coregrafice.

În aceste zile de Gustar, când ne pregătim să întâmpinăm cu bucurie 35 ani de Independență a țării, când trăim și re trăim emoțiile anilor 80-90 ai secolului trecut, când Moldovia noastră „s-a trezit din somnul cel de moarte”, la poalele Codrilor Tigheci,

în satul Cociulia, s-a desfășurat un șir de activități menite să reconfirmă faptul că „noi suntem urmașii lui Ștefan cel Mare”, că nu ne-am uitat rădăcinile. Nu toată lumea știe că locuitorii satului primii – și unici în Basarabia! – au edificat, în acea perioadă, o Casă a Poeziei, unde se spunea adevărul despre Mișcarea de Eliberare Națională a moldovenilor, se recitau poezii patriotice, aici poposind distinșii noștri poeți, scriitori: Vieru, Hadărcă, Romanciuc, Dabija,

Lari. Că prin dumbrăvile cociulene a fost plasmuită scumpa și dragăta Albinuța a marilor Grigore Vieru și Spiridon Vangheli. Și sătenii au meritat pe deplin acest lucru, ei încumetându-se să arboreze Tricolorul și fluturându-l, mândri, La Izvor, acolo, unde, în august 1989 se adunase tot satul, de la mic la mare și unde, pe parcursul anilor, se organizează Hora satului, sărbători de zile mari – festivaluri, concursuri, două dintre care – *De la neam la neam* și *Jocul din strămoși lăsat* – au devenit tradiționale și îndrăgite de iubitorii cântecului și dansului popular. Asume atunci, când aici lumea venea – ca albinuțele la cules nectarul din flori – pentru a mai asculta o poezie de suflet, a mai sta la sfat cu distinsul ei ctitor, un mare patriot, Dumitru Dimcea, s-a transformat într-un loc

sfânt, un Izvor al Deșteptării, de unde curgea nestăvilit dorul de Țară, de Neam, de Dumnezeu, de Eminescu, de Istorie și Adevăr.

Natalia Cirlan, profesoară de limba și literatura română la Gimnaziul „Valeriu Hanganu” din Cociulia, o pasionată de tot ce e frumos și prețios pentru neamul românesc și care este prezentă la toate activitățile culturale-artistice din sat, raion, în localitățile de dincolo de Prut, avea să-mi mărturisească următoarele: „Să știți că actualmente, inima și sufletul activităților cultural-artistice din sat o constituie soții Valentina și Mihai Balan. Familia Balan este un cuplu model și are un nume de rezonanță în satul Cociulia și nu numai. Întreaga comunitate le poartă un respect deosebit, pentru că, mai întâi de toate, sunt oameni cu verticalitate, se evidențiază prin bunătate și cumsecădenie, sunt artiști talentați, desăvârșiți. Pasionați de tot ce-i frumos și sfânt, se implică activ în viața social-culturală a satului. Mihai Balan este director al Căminului Cultural „M. Batir” din sat. Valentina Balan este solistă de muzică populară în orchestra „Doina Prutului” (conducător V. Bărcă), membru al ansamblurilor „Semănătorii” din Cociulia (E. Popescu) și „Mierla Prutului” din orașul Cantemir (I. Bărcă), conducător muzical al grupurilor vocale „Mlădițele cociulene” și „Voci de argint”, conducător artistic la Grădinița nr.1 „Clopoteț”, profesor de educație muzicală la Gimnaziul „V. Hanganu”, dar și moderator la evenimente cultural-artistice din sat și raion. Comoara cea mai de preț și mândria soților Balan sunt odraslele, Mihai și Andreea:

Mihai a absolvit Liceul Republican de Muzică „Ciprian Porumbescu” din Chișinău, Academia de Muzică, Teatrul și Arte Plastice, activând ca și trompetist în orchestra Teatrului Național de Operă și Balet „Maria Bieșu”; Andreea este studentă la Colegiul Pedagogic „Alexei Mateevici” din capitală. Încă din copilărie se remarcă prin talentul innăscut în domeniul muzicii, fiind pasionați de cântecul și dansul popular, de horele și nunțile din sat. Mihai a fost înzestrat cu un auz muzical deosebit, încât „prindea” cu ușurință orice melodie, mânuind cu dibăcie acordeonul, alte instrumente muzicale. De pe la 15-16 ani activa într-o formație de muzică ușoară din sat, întemeiată de Mihai Batir și tot de atunci a început să cânte pe la nunți. Iar

Valentina se distingea prin vocea ce încânta publicul în cadrul activităților școlare din sat, iar ulterior, și raion, participând cu succes la diverse concursuri. De-a lungul anilor, soții Balan au cucerit inima melomanilor din Cantemir, Pleșeni, Vișinești, Tartaul, Comrat, Congaz, Bucuria, Cahul, Crihana Veche, Ciobalaccia, Leova, Călărași, Florești, dar și de dincolo de Prut, colecția dumnealor de premii și distincții fiind una impunătoare, deosebită.”

Dar pentru orice cântec și dans popular, se dă cu părerea Valentina Balan, e necesar nu doar să ai dorință și pasiune, dar e nevoie și de o muncă enormă, de zi cu zi. Desigur, cel mai important aspect este perseverența,

insistența spre perfecțiune. Dacă ai toate aceste calități, cu siguranță poți apărea pe scenă, în fața spectatorilor. În context, Valentina Balan îmi spuse cu sinceritate: „Dacă mă întrebați ce reprezintă pentru mine cântecul, vă voi spune că este însăși viața mea, cel mai bun prieten, marea mea iubire și pasiune; cântecul și jocul popular sunt o adevărată artă într-o veșnică mișcare, plină de culoare, o încărcare de emoții pozitive și o metodă de eliberare de trăiri negative; pentru mine, pentru familia noastră cântecul este bucuria fiecărui pas făcut pe scenă, o tendință continuă de îmbogățire a creației populare și dorința permanentă de a-ți exprima sentimentele înălțătoare în forme și motive melodice noi, inedite.”

Iată cum i-a caracterizat, succint, pe soții Balan, primarul satului, Vladimir Putregai: „Înzestrați cu mult talent, delicatețe, noblețe, modestie și frumusețe sufletească, reușesc să fie înconjurați de prieteni, cumetri, numeroși artiști. Au evoluat cu mult succes, la festivaluri și concursuri în majoritatea absolută a localităților cantemirene, reușind să adune la vatra horelor străbune, în zile de sărbătoare multă lume, acolo, unde se ینگ la joc de la mic la mare, iar în ritmul muzicii dansatorii abia ating pământul de sub picioare. Pentru noi, cociulienii, rămân a fi un model de comportament, erudiție și prestanță, într-un cuvânt, sunt oamenii potriviți la locul potrivit. De un farmec aparte este, de fiecă dată, muzica oferită cu generozitate de echipa căminului cultural: Mihai Balan (acordeon, clape, trompetă), Dan Negru (tobă), Victor Boeștean (saxofon, clarinet, fluiet), Octavian Musteață (vioară), precum și îndrăgita solistă Valentina Balan; evoluarea colectivului „Semănăto-

rii” culege, cu orice ocazie, aplauze îndelungate. Tradițional, sărbătorile moderate cu har și talent de către Valentina Balan culminează cu hora satului, iar ansamblurile „Mocăncuța”, „Șoimii Neamului”, „Mlădițele tinere” ینگ atmosfera de dans și voce bună până seara târziu. Acest inel al jocului popular, ce ne unește – în suflet și în gând! – în optimism și speranță în ziua de mâine, ne îndeamnă să ne bucurăm de zestrea neamului, perlele folclorice, ce mențin focul în vatra strămoșească, adunând lume bună în băutura casei părintești, la izvorul cântecului și dansului popular.”

De curând, după mai mult de o lună de lucrări de salubritate și amenajare, dotare cu toate cele nece-

sare unui loc modern de agrement, a fost deschis pentru toți locuitorii satului și oaspeții lor Parcul „Valea Morii”. În acea zi, satul Cociulia a îmbrăcat haine de sărbătoare, marcând un moment deosebit pentru întreaga comunitate: acest obiectiv a fost identificat cu simbolicul *Loc al copilăriei*, al bucuriei și al întâlnirilor frumoase. Evenimentul a fost moderat cu eleganță și căldură de interpreta de muzică populară, Valentina Balan, care a reușit să creeze o ambianță plăcută, fermecătoare pentru publicul spectator – locuitori ai satului, dar și săteni stabiliți în alte localități, oaspeți din satele megieșe. Într-o atmosferă plină de emoție și voce bună, copiii, de la cei mai mici până la cei mai mari, au încântat publicul cu cântece, dansuri și poezii, demonstrând încă o dată cât talent și frumusețe ascunde fiecare generație. A urmat programul artistic – bogat și variat – prezentat de adulți; publicul a aplaudat frenetic evoluția ansamblurilor de dansuri populare „Mocăncuța”, „Șoimii neamului” și „Mugurașii”, conduse de Tatiana Balan, a grupurilor vocale „Voci de argint” și „Mlădițele cociulene” (coordonator Valentina Balan), sărbătoarea culminând cu un colaj de melodii populare prezentate de Ansamblul folcloric „Semănătorii” (E. Popescu).

Important e de menționat că la realizarea acestui proiect și-au adus contribuția autoritățile publice locale, diaspora, locuitorii satului și, în mod special, sătenii din preajmă, care au muncit cu dăruire pentru amenajarea terenului de joacă. Un aport considerabil l-au avut soții Valentina și Mihail Balan, implicați cu trup și suflet la organizarea și desfășurarea evenimentului. O notă aparte a sărbătorii au oferit-o gospodinele satului, care au pregătit cu multă dragoste bucate tradiționale și delicii pentru toți participanții, demonstrând o dată în plus ospitalitatea cociulienilor. O surpriză mult așteptată de pici a fost înghețata oferită cu generozitate de APL Cociulia și de familia Maria și Filimon Avram. Spre seară, inimile tuturor au bătut în același ritm, iar sărbătoarea s-a încheiat în cea mai frumoasă tradiție – *Hora Mare*, în care copii, părinți, bunici și oaspeți s-au prins de mână într-un cerc al unității, prieteniei și bucuriei.

Ion DORU

Propunere privind consolidarea educației STEM/STEAM

Pe lângă Agențiile Teritoriale pentru Curriculum și Evaluare se propune instituirea unor funcții sau posturi dedicate coordonării și implementării educației STEM/STEAM (știință, tehnologie, inginerie, arte și matematică) în instituțiile de învățământ gimnazial și liceal. Aceste funcții ar avea rolul de a coordona colaborarea dintre cadrele didactice, elevi, părinți, administrația instituțiilor de învățământ și autoritățile publice locale, în vederea promovării integrării interdisciplinare a disciplinelor școlare, dezvoltării competențelor-cheie ale elevilor și formării abilităților necesare integrării sociale și profesionale.

Pentru valorificarea eficientă a acestor inițiative, se propune ca Ministerul Educației și Cercetării să inițieze crearea unor centre educaționale și științifice regionale destinate copiilor și elevilor. Aceste centre ar constitui spații moderne pentru învățare, prin investigație, cercetare aplicată, inovare și orientare profesională în domeniile STEM/STEAM. Activitatea acestora ar putea fi asigurată cu prioritate de cadre didactice și cercetători care dețin titluri științifice și științifico-didactice, precum și de

specialiști din mediul universitar, institutele de cercetare și mediul economic. Implicarea unor astfel de cadre ar contribui la creșterea calității actului educațional, promovarea excelenței academice și stimularea interesului elevilor pentru cercetare, inovare și dezvoltarea unei cariere în domenii științifice și tehnologice.

Responsabilii de coordonarea programelor STEM/STEAM ar sprijini proiectarea și implementarea activităților interdisciplinare, dezvoltarea parteneriatelor dintre

școală, instituțiile de învățământ superior, institutele de cercetare, mediul economic și autoritățile publice, atragerea de resurse financiare și materiale, precum și participarea instituțiilor de învățământ la proiecte și programe naționale și internaționale din domeniu. Totodată, se propune extinderea conceptului STEM/STEAM, prin integrarea unor sfere cu aplicabilitate practică și relevanță pentru piața

muncii, precum educația economică și financiară, educația antreprenorială, orientarea și consilierea în carieră, precum și familiarizarea elevilor cu profesii de perspectivă, cum ar fi chimia medicală, chimia alimentară, ingineria, psihopedagogia, biotehnologiile, tehnologiile informaționale, inteligența artificială și alte domenii conexe.

O asemenea abordare ar contribui la corelarea mai eficientă a procesului educațional cu

cerințele societății și ale economiei bazate pe cunoaștere, ar consolida competențele transversale, spiritul inovator și antreprenorial, precum și capacitatea elevilor de a lua decizii informate privind traiul lor educațional și profesional. În același timp, aceasta ar facilita cooperarea dintre școală, comunitate, mediul universitar și cel economic. De asemenea, ar spori relevanța, atractivitatea și calitatea educației STEM/STEAM, contribuind la formarea unei noi generații de specialiști capabili să răspundă provocărilor societății bazate pe cunoaștere.

Iurie UNGUREANU,
doctor, profesor de chimie, biologie și fizică, grad didactic superior, Liceul Teoretic „Maxim Gorki” din Bălți
Rodica UNGUREANU,
conducător de Cerc, profil Artă Plastică, grad didactic I, Centrul de Creație a Copiilor „Miron Blanc” din Bălți

Născut în „Siberia de gheață”

Consecințele deportărilor în masă au fost dramatice. În cadrul Ccelor trei operațiuni – 1941, 1949 și 1951 – regimul sovietic a deportat din Basarabia în Siberia și Kazahstan peste 600 de mii de concetățeni de-ai noștri, inclusiv femei, copii și bătrâni. Deportările din 12-13 iunie 1941 au vizat peste 31 de mii de persoane din Basarabia, Nordul Bucovinei, ținutul Hertza. Operațiunea criminală a fost efectuată în noaptea de joi spre vineri, oamenii fiind deportați pe criterii politice. Trăsătura specifică a fost separarea bărbaților de soții și copii. Copii familiilor au fost duși la munci grele în GULAG, iar femeile și copiii - în Kazahstan sau regiunile din Novosibirsk și Omsk din Rusia.

Potrivit culegerii de documente „Pagini dificile ale istoriei Moldovei, anii 1940-1950”, lucrare semnată de acad. Valeriu Pasat, pe 16 iunie 1941 din gara Chișinău spre Rusia și Kazahstan au pornit 32 de eșaloane. Iar în cadrul operațiunii intitulate „Sud” în perioada 6-9 iulie 1949, potrivit datelor Agenției Naționale a Arhivelor de la Chișinău, regimul sovietic a deportat din Basarabia peste 35 de mii de oameni, date confirmate de un raport al poliției politice sovietice (NKVD) din iunie 1952, dintre care femei 14 mii, copii aproximativ 12 mii, și peste 8 mii de bărbați.

A treia operațiune de deportări în masă, care a fost organizată la 1 aprilie 1951, a vizat minoritățile religioase din RSSM, fiind arestați și duși în regiunea Kurgan din Siberia 732 de familii, ceea ce înseamnă peste 2 mii de persoane, dintre care 856 bărbați, peste 900 de femei și 840 de copii, ce aparțineau curentului religios *martorii lui Iehova*. Potrivit aceleiași Agenții Naționale a Arhivelor, numărul total al persoanelor deportate este aproximativ de 100 de mii. De fapt, puterea sovietică nu s-a limitat doar la cele trei valuri de deportări, au fost și alte cazuri de trimitere forțată a oamenilor în Siberia. Despre aceasta aflăm din lucrarea „Dușmanul de clasă”, semnată de istoricul Igor Cașu. Arestările în Basarabia au urmat și după 22 iunie 1941, atunci când Uniunea Sovietică a fost atacată de Germa-

nia nazistă. În această zi, Sovietul Suprem al URSS a emis decretul cu privire la starea de război, care prevedea arestarea, exterminarea sau deportarea celor mai periculoase elemente antisovietice, în funcție de gradul de vinovăție pe care îl stabilea troica encavedită. O altă crimă orchestrată de regimul sovietic de ocupație a fost foametea pe care a provocat-o în RSSM, în anii 1946-1947. Din cauza înfometării populației, în RSSM au murit peste 120 de mii de oameni.

Acestea sunt date statistice oficiale, care ne vorbesc de crimele la care a recurs odiosul regim sovietic ce se proslăvea zilnic că este „cel mai uman din lume”. Cât de uman a fost putem afla din mărturiile celor care au avut de suferit, în special de la cei deportați. Printre aceștia este și Constantin Rotaru, jurnalist, fondatorul ziarului „Viața sateilor”, fost director la Radiodifuziunea din Republica Moldova. Iată unele din mărturisirile dumnealui, expuse recent în fața lucrătorilor de la Biblioteca Municipală „B. P. Hasdeu” din Chișinău: „Sunt cuprins de mai multe sentimente și emoții, dar conștientizez mai întâi datoria de a vorbi despre intemperiiile prin care a trecut poporul nostru, implicit familia mea și eu personal. Mă refer, evident, la deportări și la exil. De fiecare dată când vorbesc cu referire la această temă dureroasă, am mari emoții. Eu toată copilăria mea până la 11 ani am trăit-o în „Siberia de

gheață”, cum a zis cineva sugestiv. A fost frig, frig de tot, dar și foamete, au fost și atitudini diferite din partea autorităților. Aceeași comenduire care venea noaptea și-i lua pe cei mai cu verticalitate și nu mai aflam unde au fost duși, chiar fiind nevinovați. În amintire mi-a rămas frigul acela, pesemne a pătruns până la oase. Deși sunt jurnalist, n-am scris nimic până acum despre aceste amintiri. Însă contactul acesta direct, întâlnirile cu oameni, sunt foarte importante. Mult face când îi povestești cuiva momentele prin care ai trecut. Îi priveam în ochi pe cei tineri, dar și pe cei mai în vârstă, și vedeam cum reacționează, cum sunt cuprinși de aceleași emoții. E important că ei au văzut persoana care vine și le povestește din prima sursă ceea ce a văzut, a suferit, a trăit. Aceste mărturisiri sunt și mai importante odată ce rămânem tot mai puțini, cei care am trecut prin calvarul siberian. Acum doi ani au fost șapte sute și ceva membri ai societății foștilor deportați, acum sunt doar vreo cinci sute și ceva. Peste câțiva ani vor fi și mai puțini. Eu mai merg la întrunirile cu deportații și chiar mulți dintre ei duc o viață de sub existență, au pensii mici. Pe timpuri au avut gospodării enorme, animale, terenuri agricole și de

toate acestea s-au folosit până la urmă colhozurile, sovhozurile, adică statul. Și oameni aceștia dacă au revenit din Siberia era normal ca să li se întoarcă cel puțin o parte din averea lor, nu cum s-a procedat, dându-li-se câte o sumă de doar 7 mii de lei. Să li se ofere o sumă cât de cât suficientă pentru o viață normală - nu s-a făcut, societatea noastră cu părere de rău rămâne a fi cu alte convingeri. Și încă un aspect, iată dacă luam ziua de 9 mai, cei care au luptat pe front nu mai sunt în viață, dar au rămas „politrucii” (instructorii, comisarii politici) și propagandiștii; și iată acești instructori sunt cinstiți și aplaudați. Iar noi, care am suferit, suntem cam neglijați.

Eu nu prea sunt vorbăreț, vă spun sincer că nu-mi prea plac întrunirile, dar este datoria mea, este o obligațiune morală ca să povestesc prin ce am trecut. Ca să se cunoască că în societatea noastră am avut oameni deosebiți, în primul rând oameni buni, gospodari, cu demnitate, de omenie, cu credință, care nu și-au pierdut speranța în ziua de azi, în ziua de mâine. Îmi amintesc că am venit în Moldova toamna, în septembrie, și am plecat cu bunelul la cules struguri. Atunci i-am văzut prima oară și mi s-au părut atât de dulci

și de gustoși că nu mă opream de mâncat, deși erau struguri simpli nu dintre cei altoiți, îmi păreau extraordinari. Și paznicul de la via colhozului ne-a adus poamă altoită, struguri adevărați. Impresii foarte bune au fost. Pe de altă parte, nu-mi plăcea orânduirea colhoznică, erau alte timpuri pe care le cunoaște toată lumea. Sigur că acest aspect din biografia mea mi-a provocat și multe dificultăți. Într-o zi, responsabilul de la secția de cadre (astăzi resurse umane) de la compania Teleradio Moldova mă întâlnește și zice: *Vai, ai fost deportat și tu mai lucrezi la radio (eu n-am afișat că sunt deportat și nici nu m-a întrebat nimeni), de ce n-ai spus că te-ai născut acolo?* Și cu așa o satisfacție zicea: *Mâne o să fii dat afară de la lucru*. Tocmai atunci, la conducere a venit Gorbaciov, a avut loc restructurarea și s-a uitat de tot ceea ce mă privea pe mine.

Evenimentele de acum, războiul din Ucraina și alte regiuni - credeam într-un timp că lumea s-a civilizat, că oamenii au tras învățăminte din lecțiile istoriei, căci s-au făcut multe orori și fără-delegi mai ales în fosta Uniune Sovietică. Stalin practic a nimicit aproape jumătate din populația Rusiei și nu numai a ei, ci și din așa-zisele republici unionale. Se părea că era pe înțelesul tuturor că nu se mai poate să mai facem chestii de acestea atât de urâte, atât de improprii civilizației umane. Și iată că avem iarăși război, iarăși bombardamente, iarăși oameni morți, mulți de tot, suferă oameni nevinovați, civili și copii. Eu nici nu găsesc explicația la ceea ce se întâmplă astăzi, aceste lucruri sunt niște reminiscențe ale trecutului, dar sunt dureroase și e mare păcat pentru ac+ei care au pornit acest dezmăț.

Pentru conformitate:
Andrei ROMĂNU

Schimburile educaționale internaționale – punți pentru cercetare, dialog și dezvoltare academică

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău – partener în proiectul internațional coordonat de Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg

Într-un context european în care internaționalizarea învățămîntului superior devine tot mai importantă, iar cooperarea academică reprezintă un instrument esențial pentru consolidarea dialogului intercultural și a dezvoltării societății, Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” din Chișinău participă, în calitate de partener, la proiectul internațional „The Tensions of Internationalisation – International and Transnational Educational Exchanges in Moldova”, coordonat de Chair of Diversity Education and International Educational Research din cadrul Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg (FAU), Germania. Proiectul este implementat pe parcursul anului curent, fiind finanțat de Serviciul German de Schimb Academic (DAAD), prin fonduri oferite de Ministerul Federal de Externe al Germaniei (Auswärtiges Amt – AA), în cadrul programului „East-West Dialogue: Academic Exchange and Scientific Cooperation for Security, Collaboration and Civil Society Development in Europe”.

Proiectul reunește cercetători, cadre didactice și doctoranzi din Germania și Republica Moldova, având ca obiectiv analiza schimburilor educaționale internaționale și transnaționale din țara noastră și a modului în care acestea contribuie la dezvoltarea educației, cercetării și cooperării internaționale. În același timp, proiectul își propune să înțeleagă cum sunt construite spațiile educaționale transfrontaliere, cum influențează acestea identitățile și practicile educaționale și în ce măsură pot contribui la consolidarea dialogului și prevenirii conflictelor în regiune.

Una dintre principalele activități ale proiectului a fost organizarea Școlii de Vară „The Tensions of Internationalisation – International and Transnational Educational Exchanges in Moldova”, desfășurată în perioada 21-28 iunie a.c. la Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg. Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă” a fost reprezentată de o delegație formată din zece participanți – cadre didactice universitare și doctoranzi: Diana Antoci, doctor habilitat, profesor universitar, coordonator local al proiectului; Iulia Racu, doctor habilitat, profesor universitar; Sergiu Sandu-

leac, doctor habilitat, conferențiar universitar; Angela Calancea, doctor, conferențiar universitar; Valentina Mislițchi, doctor, conferențiar universitar; Nadejda Chiperi, doctor, lector universitar; Alina Mardari, doctorand, asistent universitar; Rodica Balan, doctorand, asistent universitar; Natalia Cazacu, doctorand; Cristina Ceban, doctorand.

Această participare reflectă preocuparea constantă a Universității pentru dezvoltarea competențelor de cercetare, internaționalizarea activităților academice și implicarea activă în proiecte europene. Agenda școlii de vară a combinat activități academice, metodologice și culturale, oferind participanților oportunitatea de a analiza diferite perspective asupra internaționalizării educației și a schimburilor educaționale în contexte marcate de provocări sociale și geopolitice.

Programul a debutat cu prezentarea obiectivelor proiectului și cu un atelier dedicat schimburilor educaționale internaționale în vederea formării cadrelor didactice, în cadrul inițiativei FAU Teacher Education International. Participanții au discutat despre rolul mobilităților academice în dezvoltarea profesională a profesorilor și despre modelele de cooperare existente în spațiul european. Totodată, prof., dr. Anatoli Rakhkotchkin, coordonator al proiectului, a susținut un atelier privind schimburile educaționale internaționale în contexte marcate de tensiuni și conflicte, urmat de o prezentare privind experiențele istorice ale schimburilor de tineret dintre Germania de Est și Germania de Vest.

O zi importantă a fost dedicată vizitei campusului din Erlangen,

Facultății de Științe Umaniste, Sociale și Teologie, precum și Bibliotecii Universitare Istorice. Participanții au explorat, de asemenea, orașul Erlangen în cadrul unui atelier desfășurat în aer liber, dedicat schimburilor educaționale în contexte nonformale, analizând modul în care spațiile urbane pot deveni medii de învățare și dialog intercultural.

Un accent deosebit a fost pus pe dezvoltarea competențelor de cercetare. În cadrul atelierului cu privire la prezentările științifice, participanții și-au etalat ideile de cercetare și rezultatele preliminare ale analizelor bibliografice, pregătind totodată postere științifice pentru forumul de dialog organizat la finalul școlii de vară. Programul a inclus un atelier metodologic cu referire la cercetarea și evaluarea schimburilor educaționale internaționale, oferind participanților instrumente și perspective utile pentru desfășurarea propriilor investigații științifice.

Activitățile au fost completate de un atelier dedicat rețelelor educaționale locale și internaționalizării educației în regiunea metropolitană Nürnberg, precum și de vizita la Youth House Geiza, unde participanții au cunoscut exemple de bune practici privind educația nonformală și implicarea tinerilor în proiecte internaționale. Discuțiile cu reprezentanții centrului au evidențiat rolul organizațiilor comunitare în dezvoltarea competențelor interculturale și promovarea schimburilor educaționale.

Programul a inclus prelegerea interactivă susținută de dr. Elia Bescotti, cercetător afiliat al Leibniz Science Campus „Europe and America” din Regensburg, intitulată „The politics of international law in the Transnistrian dispute: an interdisciplinary perspective on Moldovan identities, spaces and their borders”. Cu referire la conflictul transnistrean, prelegerea a analizat relația dintre dreptul internațional, identitățile naționale și dinamica frontierelor, oferind participanților o perspectivă interdisciplinară asupra contextului politic și social al Republicii Moldova. Discuțiile au evidențiat modul în care aceste realități influențează procesele educaționale, cooperarea internațională și dezvoltarea schimburilor academice.

Unul dintre cele mai importante momente ale mobilității a fost Dialogue Forum „International Educational Exchanges in and with Moldova”, organizat la FAU și deschis comunității academice germane și partenerilor externi. Evenimentul a reunit cercetători, reprezentanți ai universităților, organizațiilor internaționale și ai societății civile, oferind un spațiu de dialog privind dezvoltarea cooperării academice dintre Germania și R. Moldova. În cadrul forumului au fost abordate

teme precum evoluțiile actuale din țara noastră, sistemul educațional național, provocările schimburilor educaționale internaționale și perspectivele colaborării academice. De asemenea, a fost prezentată Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, iar participanții la Școala de vară au expus posterele dedicate propriilor proiecte de cercetare. Printre invitații speciali s-a numărat Nicolae Plescan, reprezentant al FC Moldova Nürnberg, care a prezentat experiența sa de integrare în Germania și activitățile desfășurate împreună cu diaspora moldovenească. Acesta a evidențiat importanța evenimentelor culturale, educaționale și comunitare în menținerea legăturilor dintre moldovenii stabiliți în Germania și țara de origine, demonstrând că mobilitatea internațională generează nu doar beneficii individuale, ci și noi forme de cooperare și solidaritate între comunități.

Școala de vară reprezintă doar prima etapă a proiectului. Pe parcursul verii, participanții vor desfășura activități de cercetare dedicate mobilităților internaționale și transnaționale în Republica Moldova, analizând experiențele studenților, cadrelor didactice și ale altor actori implicați în schimburile educaționale. Studiile vor aborda teme precum dezvoltarea profesională prin mobilități academice, cooperarea universitară internațională, procesele de internaționalizare a educației și impactul schimburilor educaționale asupra dezvoltării competențelor, identității profesionale și dialogului intercultural. Rezultatele cercetărilor vor fi discutate în cadrul evenimentelor științifice organizate atât în Germania, cât și în R. Moldova, contribuind astfel la elaborarea recomandărilor cu privire la dezvoltarea politicilor și practicilor de internaționalizare în educație.

Experiența școlii de vară a demonstrat că internaționalizarea înseamnă mai mult decât mobilitate academică. Ea presupune dialog între culturi, schimb de idei, cercetare comună și construirea unor parteneriate durabile. Prin implicarea în acest proiect, cercetătorii și cadrele didactice ale Universității Pedagogice de Stat „Ion Creangă” din Chișinău contribuie la o mai bună înțelegere a modului în care schimburile educaționale modelează dezvoltarea profesională, cooperarea internațională și relațiile dintre comunitățile academice. În lunile următoare, cercetările desfășurate în cadrul proiectului vor aduce noi perspective asupra mobilităților educaționale din Republica Moldova și vor completa dialogul științific început la Erlangen-Nürnberg.

Rodica BALAN,
participant în cadrul
școlii de vară

În școli din Austria se organizează cursuri de română ca limbă maternă

Pentru elevi din comunitatea românească, care frecventează sistemul public de învățământ din Austria, se inițiază cursuri de română ca limbă maternă. În prezent, româna este predată în această țară ca limbă maternă în școli primare (Volksschule) și gimnaziale (Allgemeinbildende höhere Schule), sub formă de materie opțională și fără note, participarea la curs fiind menționată în certificatul școlar (teilgenommen).

La o adresă de internet este disponibilă lista cu persoanele de contact din fiecare land, responsabile de predarea limbii materne. Părinții pot semna la conducerea instituțiilor de învățământ pe care le frecventează elevii interesul de a-și trimite copii la cursuri de limba română prin completarea unui formular. Autoritățile române precizează că cererea pentru astfel de cursuri este importantă, deoarece numărul solicitărilor influențează organizarea grupelor și alocarea resurselor necesare. Cei interesați se vor adresa

către responsabilă pentru cursurile din Viena, profesoara Beatrice Baumgartl, care poate fi contactată pentru informații suplimentare la adresa de e-mail baumgartl@hotmail.com sau la numărul de telefon 069912664241. De asemenea, în scopul amintit supra vor fi organizate două

întâlniri: miercuri 16 septembrie curent, la BRG Steinbruchstrasse, 33, ora 16.30, și vineri 18 septembrie la BRG Waltergasse, 7, ora 14.30.

În capitala austriacă, cursurile săptămânale sunt organizate în trei școli, la adresele Ernst Melchior Gasse, 9 (luni 15.30-18.00), Phorugasse (marți 15.30-18.00) și Selzergasse, 19 (miercuri, 13.30-16.00). Pentru elevii de gimnaziu asemenea cursuri se organizează la Steinbruchstrasse 33 (miercuri 16.30-18.00), Waltergasse (vineri 14.30-16.20) și Waltergasse, 7 (vineri 16.30-18.00, pentru avansați).

In memoriam Nicolae Dabija, ediția a V-a la CAIME

Al cincilea an la rând se desfășoară la Centrul Academic Internațional „Mihai Eminescu” (CAIME) activități culturale de comemorare a lui Nicolae Dabija, născut la 15 iulie 1948. Personalitatea poetului academician rămâne strâns ancorată în memorie, în inimile și sufletele sutelor și miilor de cititori și admiratori ai săi din spațiul românesc, dar și de pe alte meridiane ale lumii, unde a fost tradusă opera ilustrului nostru scriitor. Grigore Vieru îl numea cu mai mulți ani în urmă „cea mai complexă personalitate a culturii din Basarabia”, iar academicianul Mihai Cimpoi a spus în chiar ziua petrecerii lui pe ultimul drum că personalitatea lui N. Dabija „este de o construcție piramidală”. Opera poetului cu cele mai multe și valoroase Premii din întreg spațiul românesc este lucrătoare și în posteritate, fiind tradusă și cunoscută în mai multe țări ale lumii. O dată în plus ne-am convins de aceste lucruri la cel de al cincilea simpozion de comemorare a sa din ziua de joi, 16 iulie 2026, de la CAIME, la 78 de ani din ziua nașterii și la peste 5 ani de la plecarea lui în lumea celor dreپți și blajini, adică în lumea moșilor și strămoșilor noștri din ceruri (12 martie 2021, răpus de COVID).

Și de data aceasta evenimentul cultural-științific de anvergură, intitulat „Nicolae Dabija: Două vieți într-o viață”, a fost organizat sub egida Primăriei municipiului Chișinău, a Bibliotecii Municipale „Bogdan Petriceicu Hasdeu”, a săptămânalului „Literatura și Artă”, a Asociației Culturale „Regal D'Art” din Botoșani și, desigur, a Centrului Academic Internațional „Mihai Eminescu”. Nu vom menționa eforturile depuse în parte, dar ne bucurăm de un rezultat comun bine asumat, pe măsura așteptărilor noastre și pe potrivă celui vrednic de pomenire și neuitare, Nicolae Dabija. Reușita simpozionului se datorează, desigur, celor prezenți în sală: academicieni, doctori în științe, scriitori, actori, oameni de cultură și demnitari, care au participat cu valoroase comunicări, evocări, recital de poezie și cântec, dar și cu amintiri despre harnicul cântărilor originari din Bicoțari / Codreni, din pășunile Cimișliei, învecinat cu satul meu de baștină, Bătar. Simpozionul a fost deschis de către Elena Dabija, directoarea CAIME. Salutând publicul, dânsa a reiterat că N. Dabija este primul scriitor pe care l-a văzut în primul an de studii la Universitate, referindu-se și la multiplele lui întâlniri cu cititorii aici, la bibliotecă, dar și la autografele lăsate pe cărțile dăruite de autor. Pe post de moderator a fost scriitorul bibliotecar Traian Vasilcău, cel care a menționat de la bun început, că „Nicolae Dabija este un condamnat al dragostei noastre pentru opera lui, un condamnat la Viața cea Mare, de după moartea covidică ce ne-a răpit vreo 30 de scriitori...”. El a citit pe parcursul evenimentului mai multe poezii din opera dabijană, revenind adesea cu interpretări și comentarii. „De dragoste nu scapi nici după moarte./ O zic naivilor care-au băut cucută./ Ori au fugit de ea, plecând departe./ De dragoste nu scapi nici după moarte./ De dragoste nu scapi nici în mormânt./ Zadarnic cerci de ea a te ascunde./ Căci a fugi de tine nu ai unde./ De dragoste nu scapi nici în mormânt./ Iubirea are gust de nemurire./ Și cerul ei se vâlură imens./ Cum toate le cunoaștem prin

iubire./ Prin dânsa toate capătă un sens./ De dragoste nu scapi nici după moarte./ Doru-i etern, iar moartea, o minută./ O zic naivilor care-au băut cucută./ Ori au fugit de ea, plecând departe./ De dragoste nu scapi nici după moarte.”

A deschis șirul comunicărilor dr. Mariana Harjevschi, director al Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu”. Referindu-se la misiunea instituției de a proteja și valorifica opera scriitorilor, domnia sa a menționat aportul bibliotecilor și al bibliotecarilor pentru a duce mai departe generațiilor viitoare cărțile lăsate moștenire, care ne sunt mereu aproape: „Deschizând astăzi catalogul electronic al Bibliotecii, găsim peste 500 de titluri: cărți ale lui Nicolae Dabija, dar și ale celor care au scris despre el. Mulțumesc bibliotecarilor pentru promovarea patrimoniului lăsat de înaintași, mulțumesc doamnelor Lidia Kulikovski și Claudia Tricolici pentru monografia bibliografică „Nicolae Dabija, cioplitorul de ferestre”, care este o realizare merituasă”.

Scriitoarea Doina Dabija, fiica poetului și redactorul-șef al săptămânalului „Literatura și Artă”, a ținut mai întâi să mulțumească Elenei Dabija și tuturor celor implicați în organizarea și desfășurarea acestui simpozion. A adus mulțumiri aparte și pentru Lili Bobu, ce a editat cartea „Dreptul la iluzie. Manuscrise duminicale”, pe care a reușit să o realizeze în două zile, cu ocazia simpozionului. „Sper să fie și această carte sus în cer la Dumnezeu, căci tatăl meu nu-și imagina Raiul fără cărți. El credea că în Biblioteca lui Dumnezeu vor fi fiind multe lucrări interesante. Tata se bucură din cer și de cărțile scrise de prietenii lui: „Omăgiu Poetului Nicolae Dabija” de Vasile și Elena Flutur, „Nicolae Dabija în 12 interviuri: Dialog peste Prut” de Alla Apopei”, a spus în concluzie Doina Dabija. Și adăugăm noi, se mai bucură de cartea „Firul ierbii”, vol. III, de Doina Dabija. Toate aceste trei cărți au fost prezentate în cadrul evenimentului nostru, bine pregătite.

Monica Babuc, director al Filialei Chișinău a Institutului Cultural

Român „Mihai Eminescu”, a spus că este onorată să participe la un eveniment dedicat lui Nicolae Dabija, pe care l-a cunoscut din anul 2005, în Parlament, și a comunicat mult timp cu el, recunoscându-l ca pe un mentor: „Printre scriitorii care au trezit și încurajat sentimentul național a fost și el, alături de Matcovschi, Vieru, Lari, Hadărcă... Oricare rând scris de el îți stărnește emoții. Omul ăsta a avut un har divin de a-și pune ideile, trăirile și valorile pe care le împărtășea într-o poezie care nu poate să nu sensibilizeze. Oricare poem, oricare rând scris de dumnea-lui îți stărnește emoțiile cele mai frumoase în raport cu tradiția, istoria, valoarea noastră ca neam în această lume. A reușit să rămână un om de omenie și de o modestie rară, de o bonomie extraordinară, care stărnește admirație, mereu cu o căldură din

asta, părintească în raport cu toată lumea și mereu pus pe ideea, că noi, românii, trebuie să fim împreună. Așa își îndemna și colegii, ba chiar și oponenții din Parlament. A fost un luptător, dar și un om al păcii”.

Iulian Filip, doctor în filologie, scriitor și folclorist, a făcut trimiteri la mai multe cărți ale lui Nicolae Dabija: „Tăceri tălmăcite-n cuvinte”, editată în anul 2018 de Lili Bobu, la Botoșani, „Poeme pentru totdeauna”, apărută la Iași în 2011, cu prefața lui Alex Ștefănescu și cartea clepsidrică „Contra amneziei”, 2018, apărută la Roma. Iar prezența distinsului cântăreț Paul Surugiu (Fuego), cel îndrăgostit, îndrăgit și înfiat de Basarabia, a sensibilizat publicul. Salutându-ne respectuos, artistul a recitat așa cum poate el mai bine poemul dabijan despre moldovenii duși de țării ruși în Taimîr, „unde și vara viscolește” și care au uitat a vorbi românește, precum unii inși de pe la noi nu știu „a vorbi moldovenește”: „În Taimîr, cu-o sanie de reni,/ Colo pânși vara viscolește,/ Dat-am de un sat de moldoveni./ Ce uitaseră, săracii românește.../ Și-un coșmar visează de-atunci prin vremi./ Mă trezesc și-mi zic „Doamne ferește”/ De-o Moldovă doar din moldoveni./ Ce-au uitat cu toții românește!” Artistul s-a destăinuit că „despre Nicolae Dabija s-s scris și s-a vorbit mult, dar nu e de ajuns. Este, însă, bucuria pe care o lasă opera lui în ochii cititorilor săi, în conștiința colectivă. „Prietenia noastră s-a bazat pe un respect reciproc, pe simțire comună. Pe un soi de legătură a Înaltului, care a născut cântece speciale, spectacole minunate, momente pe care le-am impregnat adânc în sufletul meu. Ne înțelegeam

fără să vorbim, doar din privire, așa cum desigur mă-nțelegeam cu Grigore Vieru. Pentru mine poezia lui Nicolae a fost, de când mi-a intrat în viață, ca o prietenă bună, ca un refugiu, ca o descătușare a propriilor idei în frumos. Opera lui literară este ca foșnetul din crângurile și pădurile lui Ion Andreescu, marele nostru pictor național”. După care Fuego a recitat o poezie semnată de Narcis Constantin Avădanei.

Academicianul Mihai Cimpoi a prezentat două cărți proaspăt apărute pentru acest eveniment. Referindu-se la afirmația Doinei Dabija, că Lili Bobu a făcut cartea lui Nicolae Dabija „Dreptul la iluzie. Manuscrise duminicale” în doar două zile, a mai adăugat și cele două ore în care el a scris prefața. „Vreau să mă destăinui în fața Dumneavoastră că eu visez texte. Seara am

concluzionat sursa citată.

Vicepreședintele Academiei de Științe de la Chișinău, academicianul Ion Hadărcă, a spus că „generația noastră a avut acest privilegiu de a-l avea ca lider pe Nicolae și mă gândesc, probabil că a fost un miracol că ne-am adunat așa împreună, Leonida Lari, Vasile Romanciuc ș.a. Nicolae Dabija s-a născut într-o bibliotecă și până la urmă a scris și el o bibliotecă. Apoi a amintit de impresia pe care a lăsat-o Dabija prin cuvântarea de la Ședința comună a Uniunii Scriitorilor din Moldova și a celor din România, la București, cu mulți ani în urmă.

A urmat un recital de poezie dabijană în interpretarea actorului Nicolae Jelescu, mărturisindu-ne că e onorat să vină aici „pentru că eu am fost și privilegiat, cunoscându-l bine și cunoscându-i opera foarte bine, prima mea întâlnire cu poezia lui Nicolae Dabija a fost în anul 1982”. La rândul său, Miroslava Metleaeva, doctor în științe și traducătoare, a citit o comunicare interesantă „Lecțiile lui Nicolae Dabija”, mărturisind că a tradus din romanul „Temă pentru acasă” și a fost publicat în Kazahstan și în Rusia. În continuare, Emilia Stajila, doctor în filologie, a prezentat un studiu științific de toată frumusețea, intitulat „Nicolae Dabija, miracolul adevărului poetic”, convingându-ne că „poezia și miracolul reprezintă două noțiuni care se pot completa, se pot unifica într-un act de exuberanță emoțională, ba mai mult, chiar acolo se pot substitui într-un mod deosebit pentru a oferi sufletelor și gândurilor o călătorie dincolo de efemeritate, absurd și de primitivul dezinvolt, ce orbește actualitatea”.

Subsemnatul, Ștefan Sofronovici, am evocat niște amintiri din tinerețe despre poet și am citit un poem dedicat lui. Victoria Fonari, doctor în filologie, a încheiat comunicările simpozionului, subliniind că „Nicolae Dabija este cel care mi-a hărăzit și un drum. Primul meu articol de critică literară a apărut în „Literatura și Artă”. Iar acum țin în mână Gala Premiilor UZPR, unde pe copertă este Doina Dabija, care duce mai departe cauza lui Nicolae Dabija și săptămânalul „Literatura și Artă”. A urmat apoi un buchet de cântece interpretate de actorul Andrei Cărăuș, după care au recitat poezii scriitoarele Rodica Vengher, Veronica Bucico și Veronica Bunbu. Poeta Nina Josu a amintit despre cuvântarea lui Dabija de la Uniunea Scriitorilor la București și a concretizat că dânsa, împreună cu Leonida Lari, au trimis din sală un bilețel în prezidiu, semnat de ambele, rugând să i se ofere cuvânt lui Dabija, căci ea știa că el tot timpul e pregătit să vorbească. „Vreau să vă spun, că nimeni altul n-a fost aplaudat, cum a fost aplaudat el. Chiar s-a ridicat sala în picioare. A fost ceva extraordinar”. Poeta Raisa Plăieșu s-a mirat cum noi îl comemorăm al cincilea an, dar nu avem nicio stradă în numele lui Dabija, nu avem monumentul lui în Republica Moldova. Ea a venit cu propunerea să ne implicăm toți oamenii de artă, să punem umărul, să n-o lăsăm pe Doina singură în fața autorităților, aducând un elogiu sufletesc sincer și valoros, citind și o poezie dedicată lui Nicolae Dabija.

Ștefan SOFRONOVICI,
scriitor,
specialist la CAIME,
mun. Chișinău

„Șoapte în acuarelă” – o poveste despre artă, prietenie și oameni

Unele întâlniri trec repede. Altele rămân în memoria unui loc prin oamenii pe care îi aduc împreună și prin lucrurile frumoase care se nasc din ele. Recent, la Muzeul Raional de Istorie și Etnografie Telenești, a avut loc vernisajul expoziției „Șoapte în acuarelă”, semnate de artista și voluntara Corpului Păcii în Moldova, Brooklyn Bell. A fost mai mult decât o expoziție de pictură. A fost o întâlnire în care s-au împletit arta, voluntariatul, educația, muzica, literatura și, mai ales, oamenii.

Povestea a început în anul 2024, când Brooklyn Bell a venit la Telenești în calitate de voluntară a Corpului Păcii în Moldova, în cadrul programului de predare a limbii engleze la Liceul Teoretic „Lucian Blaga”. A venit cu dorința de a împărtăși din experiența și cunoștințele sale, dar timpul cât s-a aflat aici i-a oferit, la rândul său, inspirație și amintiri care aveau să se transforme în artă. Teleneștiul a început să apară în lucrările sale. Florile, peisajele, lumina și detaliile naturii au devenit subiecte pentru cele 27 de acuarele prezentate în cadrul expoziției. Privite împreună, lucrările alcătuiesc o poveste despre felul în care un loc poate fi descoperit prin ochii unui om venit de departe și, treptat, poate deveni familiar și drag. Titlul „Șoapte în

acuarelă” surprinde tocmai această sensibilitate. Acuarela nu are nevoie de contraste puternice pentru a transmite emoții. Ea vorbește prin transparență, nuanțe și lumina care rămâne între culori. Așa sunt și lucrările lui Brooklyn – discrete, delicate și pline de stări.

Vernisajul a fost moderat de Daniela Caprian, iar evenimentul a reunit reprezentanți ai instituțiilor care au fost parte din această frumoasă colaborare: Sara Chesters, managera Corpului Păcii în Moldova; Maria Vleju, reprezentanta Direcției Generale Educație Telenești; Olesea Cațer, specialist principal în cadrul Secției Cultură, Tineret și Sport; Raisa Pin-

teac, profesoară de limba și literatură română și reprezentanta Liceului Teoretic „Lucian Blaga”; Aurelia Dobjanschi, reprezentantă a Centrului Comunitar pentru Persoane Vârstnice din Telenești; Svetlana Caprian, directoarea Școlii Raionale de Arte Plastice „Nicolae Moisei” din Telenești. Mesa-jele invitaților au readus în atenție importanța voluntariatului și a colaborării dintre instituții, dar și felul în care astfel de proiecte pot crea legături ce continuă și după încheierea unei misiuni.

Un moment important al evenimentului a fost întâlnirea cu artista. Brooklyn a vorbit despre experiența sa în Moldova, lucrările expuse, oamenii și locurile care au devenit parte din această perioadă a vieții sale. Povestea artistică a fost completată de proiectul realizat împreună cu soțul său, Ryan Bell – cartea ilustrată „Zămoșica Mâncăcilă”, inspirată din lumea rurală și creată din aceeași dorință de a transforma experiențele trăite aici în ceva care va dăinui.

În acea după-amiază, pictura nu a rămas singura care i-a inspirat și a impresionat în acea zi. Mariana Bulmaga a adus poezia, iar Luminița Ciumac și Adrian Pleșca au completat atmosfera prin muzică. Astfel, lucrările de pe simeze au devenit parte dintr-un dialog mai larg între forme diferite de artă. Un alt moment important a fost prezența echipei Televiziunii Naționale Moldova 1, care a realizat un reportaj despre eveniment. Astfel, povestea expoziției „Șoapte în acuarelă” a depășit spațiul muzeului și a ajuns la un public mai larg.

La final, Brooklyn a pregătit câteva mici lucrări în acuarelă pe care le-a oferit în dar celor care i-au fost aproape în această călătorie. Un gest simplu, dar plin de semnificație. Poate că aceasta este una dintre cele mai frumoase forme prin care arta poate spune „mulțumesc”. „Șoapte în acuarelă” rămâne, dincolo de cele 27 de lucrări, povestea unei întâlniri. Povestea unei tinere venite din Wisconsin care, pentru o perioadă, a devenit parte din comunitatea Teleneștiului, alegând să păstreze această experiență prin culoare. Iar ceea ce rămâne după o asemenea întâlnire nu sunt doar tablourile. Rămân oamenii. Rămân amintirile. Rămâne prietenia. Și rămâne arta, care are darul de a transforma toate acestea în ceva ce poate dăinui. Poate că de aceea acuarela nu strigă. Ea șoptește. Dar uneori, tocmai șoaptele sunt cele care persistă în suflet.

Liliana ROTARI,
director adjunct,
Școala Raională de Arte
Plastice „Nicolae Moisei”,
Telenești

Burse internaționale pentru elevii pasionați de domeniile STEM

Burse internaționale vor fi acordate în cadrul programului Technology Leaders of the Future (TLF) acelor elevii care sunt pasionați de matematică, fizică, informatică și tehnologii. Proiectul oferă tinerilor cu vârste cuprinse între 14 și 16 ani oportunitatea de a urma studii finanțate integral în cadrul programelor IGCSE/A Level, cu un curriculum STEM extins, axat pe informatică, fizică și matematică.

Bursa acoperă taxele de școlarizare, cazarea și toate costurile educaționale și administrative, pe o perioadă de 3 sau 4 ani, oferind acces la studii în două instituții internaționale de prestigiu: The Island School, Limassol (Cipru) și H-FARM International School, Veneția (Italia). Programul este dedicat inclusiv elevilor din R. Moldova care demonstrează rezultate academice excelente în domeniile STEM și manifestă interes pentru inovație și antreprenoriat. Cei mai performanți bursieri vor fi deveni eligibili pentru granturi suplimentare destinate continuării studiilor la universități situate în top-50 al clasamentului mondial.

Consiliul Județean Iași sprijină reabilitarea Liceului „Vasile Alecsandri” din Călărași

Un acord de finanțare semnat între Consiliul Județean Iași și Consiliul Raional Călărași prevede reabilitarea Liceului Teoretic „Vasile Alecsandri” din orașul Călărași. Documentul a fost semnat de președintele Consiliului Județean Iași, Costel Alexe, și președintele raionului Călărași, Nicolae Drăgănel.

Într-un comunicat al Consulatului General al Republicii Moldova la Iași se menționează că proiectul vizează modernizarea infrastructurii exterioare a instituției de învățământ și reprezintă o nouă investiție realizată în cadrul cooperării dintre autoritățile locale din cele două țări. Delegația din Călărași a mulțumit Consiliului Județean

Iași și președintelui Costel Alexe pentru suportul acordat, subliniind că parteneriatul dintre județul Iași și raionul Călărași se concretizează în proiecte cu beneficii directe pentru comunitatea din R. Moldova.

Univers Pedagogic pro

Chișinău, MD 2059, str. Doina, nr. 104, et. 2
E-mail: universs2@mail.ru, univers.pedagogic@gmail.com
Tipar: ÎSFEP „Tipografia Centrală”. Tiraj: 469 ex. Comanda nr. 3363.

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

REDACTOR-ȘEF ► Oxana Parașciuc
REDACTOR PRINCIPAL ► Iulian Bogatu
REPORTER ► Silvia Țurcan
CORECTOR ► Elvira Țăganaș-Pântea
MACHETATOR ► Iurie Babii

Redacția nu corespundează cu autorii, nu recenzează și nu restituie materialele necomandate. Preluarea articolelor și pozelor este posibilă doar cu acordul prealabil al redacției.

INDICE DE ABONARE LA:

„Poșta Moldovei” – PM21741
„Moldpresa Grup” SRL
Abonare online: <https://services.posta.md/abonarea2022#/publication/264>